Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 202. TWO SECTIONS (SECTION 1) JERSEY CITY and NEW YORK, СУБОТА, 26-го ВЕРЕСНЯ (SEPTEMBER) 1953. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 202. VOL. LXI.

НЮЙОРКСЬКИЙ СТЕЙТ ВИКИДАТИМЕ УЧИТЕЛІВ-КОМУНІСТІВ

РАДА РЕҐЕНТІВ ЗАРАХУВАЛА КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ ДО ПІДРИВНИХ; КОМУНІСТИ НЕ МАТИМУТЬ ПРАВА НАВЧАТИ В ПУБЛІЧНИХ І СТЕЙТОВИХ ШКОЛАХ; ПРОСКРИБОВАНІ ВНОСЯТЬ ВІДКЛИК

Олбані, Н. Й. — Рада Реґентів Нюйоркського стейту вирішила, що стейтова і крайова комуністична партія — це підривна організація, і тому її членів треба звільнити з усіх стейтових і публічних шкіл. Таку пропозицію поставила окрема тричленна комісія, і Рада Реґентів її прийняла. Ця комісія впродовж шести місяців провадила переслухування в справі програми комуністичної партії, і прийшла до висновку, що „комуністи безжалісно змагають з допомогою всіх засобів, зокрема насильства та заворушень, захопити владу в цій країні". Над цією справою нараджувалися впродовж чотирьох років, коли 1949 року ухвалено стейтовими законодатними палатами закон Фейнберґа, згідно з яким мають бути звільнені з усіх публічних стейтових шкіл члени підривних організацій. Цей закон дозволяє усім організаціям, що їх визнають як підривні — боронитися проти цього рішення. Комуністи заявили, що внесуть відклик на рішення Ради Реґентів до вищої інстанції. Рада Реґентів ствердила, що комуністи не можуть покликатися на свої конституційні права, бо конституція ЗДА не дозволяє на насильну зміну форми влади, до якої змагають комуністи. Комісія переслухувала багатьох осіб щодо теорій Маркса, Леніна та Сталіна і прийшла до висновку, що ці комуністичні теоретики закликають до насильного перебрання влади комуністами. Також поведінка американських комуністів свідчить про те, що вони йдуть за вказівками Москви, яка вчить комуністів захоплювати владу силою, при допомозі заворушень та громадянської війни. Поступаючи згідно з законом Фейнберґа, звільнюватимуть усіх комуністів-учителів, які були членами комуністичної партії довше як 10 днів. Ці десять днів, на думку Ради Реґентів, могли дати нагоду членові комуністичної партії пізнати підривну ціль цієї організації і своєчасно залишити її ряди. Даючи можливість комуністичним учителям боронитися проти обвинувачень у комунізмі, Рада Реґентів вважає, що вона не порушує конституційних прав громадян ЗДА.

ПРЕЗИДЕНТ КОНФЕРУЄ З НОВИМ ДАЛЕКОСХІДНІМ КОМАНДАНТОМ

Ген. Джан Е. Голл, новий головний командувач американських збройних сил на Далекому Сході, відвідав президента Айзенгавера в Білому Домі та відбув з ним наради перед своїм від'їздом до Токіо, де він перебере пост головного командувача від ген. Марка Кларка, що відходить на пенсію.

Доллес твердить, що ЗДА не бояться совєтської загрози

Ст. Луїс. — Державний Секретар, Джан Ф. Доллес виступив з промовою на з'їзді Американської Федерації Праці в Ст. Луїсі. В своїй промові він торкнувся передусім актуальної справи совєтської загрози й потреби протиставитися їй, а не „щулитися" перед нею. 700 делеґатів з'їзду, що представляють 10,000,000 членів робітничих об'єднань, тепло зустріли виступ державного секретаря. Ця зустріч була цілком неподібна до неприязної зустрічі віцепрезидента Р. Ніксона, що виступив на з'їзді попереднього дня, як особистий представник президента Айзенгавера. Тим самим учасники з'їзду підкреслили, що справи закордонної політики вони не пов'язують з уступленням секретаря праці М. Диркіна, що настроїло з'їзд неприхильно до представника президента. У своїй промові Доллес заявив, що світовий мир може бути втриманий навіть при підривній діяльності Совєтів і навіть зваживши на те, що совєтські провідники можуть володіти зброєю, яка здатна зруйнувати світ. Державний секретар повідомив, що уряд не думає шукати розв'язки цієї справи в уступках, які тільки „побільшують силу і сприяють захвальству тих, що розпростерли своє панування над третиною людства". Тож уряд вірить, що лише рішучою акцією, сполученою з переконанням у справедливості своєї мети, можна буде осягнути тривкий мир. Проте це не значить, що Америка вважає себе досконалою, — „ми відчуваємо, що можемо навчитися від інших", — ствердив промовець, перейшовши далі до огляду найголовніших справ цілої закордонної політики.

ЗДА ПРОПОНУЮТЬ СПІЛЬНІ ҐАРАНТІЇ ДЛЯ ОБ'ЄДНАНОЇ КОРЕЇ

Об'єднані Нації, Н. Й. — З'єдинені Держави задумують дати комуністам до вибору дві можливості у справі Кореї: 1) якщо комуністи будуть далі відтягати справу об'єднання Кореї і взагалі будуть продовжувати свою дотеперішню політику, то З'єдинені Держави затримають в Південній Кореї великі військові сили так довго, як це буде потрібно, і 2) якщо комуністи погодяться на об'єднання Кореї в одну вільну державу, тоді ЗДА не тільки заберуть свої війська з Кореї, але й прилучаться до міжнародних ґарантій, які запевнювали б невтральність об'єднаної Кореї. Отож становище ЗДА наблизилось до поглядів, що їх висловив у своїй промові в ОН канадійський міністер закордонних справ Пірсон і, після нього, представник Англії Ллойд. Цей останній підкреслив, що „ми признаємо потребу, щоб були ґарантії безпеки для об'єднаної Кореї її сусідів". Плян фактичної невтралізації об'єднаної Кореї ще не устійнений в американській політиці остаточно, він ще не схвалений президентом Айзенгавером ані Державною Радою Безпеки. ЗДА підписали, як відомо, пакт взаємної безпеки і військово-політичної допомоги з Південною Кореєю, але він ще не є ратифікований Сенатом. Проти невтралізації Кореї висловився також през. Сингман Рі. З другого боку, в кругах ОН здають собі справу, що теж комуністи мають право домагатися відповідних ґарантій на те, що й їм нічого не грозить від об'єднаної Кореї. Особливо береться під увагу острах Совєтів перед можливою загрозою для совєтських портів і військових баз над Тихим океаном від будучих летунських баз в Кореї. Тому передбачається створення в об'єднаній Кореї невтральної зони в суміжній з річкою Ялу смузі, як також запевнення червоного Китаю, що Манджурія зможе користати з північно-корейських електровень. Правда, Сингман Рі стоїть на становищі, що він є єдиним леґітимним представником всієї Кореї і що Північна Корея має тільки доповнити південно-корейський парлямент місцями, що їх залишено для неї, проте ніхто з альянтів не потвердив того становища, боронячи принцип, що в цілій Кореї мають відбутися вільні вибори до спільного парляменту. Американці припускають, що з таких виборів вийшла б частина також комуністичних послів, але назагал була б демократична більшість і у висліді — демократичний уряд. Тепер в ОН гарячково шукають способу переломати ту комуністичну тактику сабатажу у відношенні до політичної конференції у справі Кореї, на яку вказав у своїй промові й державний секретар Дж. Ф. Доллес. Ця конференція має розпочатись найпізніше 28 жовтня, а покищо комуністи не дали відповіді навіть щодо часу і місця, не згодившись теж на самий склад конференції.

ЗДА хочуть віддати „МІҐ" комуністам

Вашингтон. — Державний департамент і департамент оборони вирішили віддати літак „МІҐ", яким недавно прилетів до Південної Кореї північнокорейський летун. Генерал Марк В. Кларк видав в цій справі таке повідомлення: 1. Традиційна політика ЗДА давати право азилю всім тим, які шукають волі — залишається незмінна. 2. Стримується обіцянку, дану 27 квітня ц.р. про виплату 50,000 долярів за кожний доставлений „МІҐ", на той час, поки тривають переговори про закінчення війни в Кореї. 3. Коли буде устійнено, чиєю власністю є „МІҐ-15", яким прилетів північнокорейський летун, то його звернеться власникові. Справа в тому, що не знати, хто зголоситься по цей літак як власник: Північна Корея, Китай чи СССР. Летун заявив, що він належав до північнокорейського з'єднання. Але комуністична Корея мусить довести, що вона купила цей літак в Китаї або СССР. Хто зголоситься по цей літак, той одночасно мусить признатися, що порушив умови перемир'я, згідно з якими не вільно нікому збільшувати свої військові сили. ЗДА віддають власникові „МІҐ", бо вони вже знають його будову з попередніх літаків цього типу, доставлених польськими летунами. Одночасно видано зарядження стримати перевезення цього літака до ЗДА, як це раніше плянувалося. „МІҐ-15" в розібраному стані знаходиться в Японії.

Ген. Марк Кларк домагається звороту 3,421 полоненого

Токіо. — Справа альянтських полонених, що, за певними відомостями альянтів, все ще перебувають в руках комуністів, знову зактивізувалась, бо командувач військ ОН на Далекому Сході ген. Марк Кларк в гострій нові до комуністів відкинув комуністичне „вияснення" і зажадав знову повернути 3,421 полоненого або дати докладний розрахунок з них. Комуністи, як відомо, відповіли на попереднє звернення альянтів, що ті полонені або були вже репатрійовані, або „втекли", або померли. Ген. Кларк виразно стверджує, що альянти не називали осіб, які „пропали в бойовій акції", лише „таких осіб, які промовляли в вашому радіо, або про які згадувалось у вашому радіо, як про ваших полонених, тих, що писали листи з вашого полону і що їх бачили у вашому полоні". Первісний список скореґовано лише остільки, що 27 імен скреслено, бо вони дійсно в міжчасі репатріювались, зате додано 41 американця, одного англійця й одного канадійця. Неофіційно комуністи дали пізнати, що вони мають деяких альянтських летунів, яких проте не вважають полоненими, бо їхні літаки збили над Манджурією, що не була тереном воєнних дій, отож можна би звернути їх тільки після дипломатичних переговорів. Між тими летунами є „ас" американського летунства, капітан Фішер з Сві Сити в Айові.

Нові завдання об'єднаних шефів штабу подібні до попередніх

Вашингтон. — Нові шефи об'єднаного штабу виявили свої погляди на важливі військові справи, що не різняться засадничо від діяльности їхніх попередників. Огляд поданий у ще невикінченій формі, але й в цьому стані він відбиває найголовніші задуми штабів. Назагал військовий бюджет затримується в попередніх розмірах, хоч можливі незначні скорочення його. Тож усі військові задуми будуть виконувані не так змінами в грошових плянуваннях, як зміненим розподілом і припускальним обмеженням вишколу й кількісного стану збройних сил однаково у всіх трьох родах збройних сил — в Армії, Фльоті і Летунстві. Зате передбачено підвищити видатки на оборону проти атомового нападу, що може відбутися за допомогою повітряних чи підводних середників. На це необхідно буде витратити додатково 1,000,000,000 долярів. Зате ощадність буде осягнена в обмеженні або занеханні тзв. „проєкту Линкольна", — себто величезного і коштовного пляну протиповітряної оборони, опрацьованого Масачусетським Інститутом Технології під доглядом Збройних Сил. Вибух водневої бомби в Совєтах не вплинув засадничо на задуми Об'єднаних Шефів, з огляду на поступ в виготовленні водневих бомб в ЗДА.

ЮВІЛЕЙНІ ВИСТУПИ В. АВРАМЕНКА В КАНАДІ

Саскатун, Канада. — В поодиноких містах Канади відбуваються ювілейні виступи балетмайстра Василя Авраменка, з нагоди 25-річчя українського танку в Канаді, при чому влаштовується відповідні імпрези. Така імпреза відбулася тут минулої неділі, 20-го вересня, старанням місцевого Відділу Комітету Українців Канади. Вступне слово виголосив представник Відділу КУК д-р С. Дершко, порівнюючи п. Авраменка та його піонерську працю в ділянці українського танку з пок. О. Кошицем та його працею в ділянці української пісні на американському континенті. Відповідну до обставин промову виголосив проф. Біберович. Головну частину програми святкувань заповнили покази українських танців, з виступами дорослих і малих танцюристів з поодиноких місцевих організацій. Виступав теж місцевий церковний хор під управою п. Є. Зарицького. Ввечорі того ж дня відбулося ювілейне прийняття, влаштоване жінками з місцевого Відділу КУК. На імпрезі, як і на прийнятті, авдиторія УНО була вщерть заповнена.

Попередньої неділі, 13-го вересня, подібна імпреза відбулася у Вінніпеґу, в залі Плейгавз. В програмі тієї імпрези взяли участь хори „Боян" під упровою Ф. Рекрута і „Сурма" під проводом Ю. Ткача, як теж Студія мистецького танку Одарки Ніжанківської-Снігурович та всі танцювальні групи місцевих шкіл В. Авраменка, що виконали різні національні танки. Крім проф. Біберовича, промовляли представники місцевого українського громадянства та міста. Велика заля була виповнена по береги, а цілу імпрезу місцева преса називає тріюмфом українського танцю. Заповіджено подібні імпрези в ряді інших міст. На всіх цих імпрезах виступає особисто й п. Авраменко.

Справи б. полонених — симпатиків червоних розглядатимуть з усією лагідністю

Вашингтон. — Секретар оборони, Чарлз Вилсон, заявив, що справи бувших полонених, які повернулися з комуністичної неволі у Північній Кореї і виявили схильність до комунізму, будуть трактовані з особливою лагідністю. Ч. Вилсон розрізняє дві катеґорії таких симпатиків комунізму: тих, що лише піддалися комуністичній пропаґанді й виявляють схильність до комуністичного устрою, і тих, що активно співпрацювали з комуністами, погіршуючи становище своїх товаришів у полоні. Проте й ті й ті будуть трактовані „із спочуттям", з узглядненням кожного окремого випадку. Це не значить, проте, що особливо важливі провини зусвріnуть таке ж спочуття, яке намічається в загальному розгляді усіх справ.

Захиталося становище консерватистів в Англії

Лондон. — Після майже двох років перебування при владі, уряд консервативної партії очевидячки втратив свою популярність. Головною причиною цього є ріст харчових цін, як також враження в широких колах англійського громадянства, що консерватисти не мають попередньої сили керувати нацією. На зменшення популярности консерватистів вплинула в немалій мірі недуга обох провідних мужів консервативної партії, Черчила і Ідена, які на довгий час викликали в англійському уряді стан тимчасовости. Вправді 78-літній Винстон Черчил дуже добре поправився після свого відпочинку, але все ж сумніваються, чи він матиме сили активно заступати справи уряду і партії в парляменті, перед світом і народом. Невідомо теж, чи лорд Іден, який літом ц. р. перебував дві важкі операції, зміг би зайняти місце Черчила. В уряді існує різниця думок, чи впливати на знижку ринкових цін на харчі державними субвенціями хліборобству, чи далі зредукувати ці субвенції. Річна конференція консерватистів розпочнеться 7 жовтня в Марґейті. Лейбуристи збереться на свою річну конференцію в найближчому тижні.

Обговорюють справу підвишки платні вантажникам у Ню Йорку

Ню Йорк, Н. Й. — Між Спілкою Вантажників у Ню Йорку і представниками корабельних підприємств ведуться переговори про продовження контракту, який кінчається 30 вересня ц. р. Переговори імовірно скінчаться успішно, бо між обома сторонами існує тільки мала різниця в підвищці платні. Ця різниця становить тільки півтора цента, і по обох сторонах панує згідлива атмосфера. Але небезпека заворушень між робітниками в нюйоркському порті загрожує з іншого боку. Велика частина вантажників ибурюється проти теперішньої управи Міжнародної Спілки Вантажників, на чолі якої стоїть Джозеф П. Райен. Райена мають судити за привласнення спілкових грошей, і його спілку виключила з свого членства АФП за те, що в ній верховодять злочинні елементи, від яких вона не хоче очиститися. АФП хоче організувати нову спілку вантажників, яка мала б нову управу і могла б належати до АФП. Частина робітників підтримує Райена, а інші гостро виступають проти нього.

НЮ ЙОРК ПІД ЗНАКОМ ВИСТУПУ „ДУМКИ" В ТАВН ГОЛ

Ню Йорк. — Українці цієї метрополії із своєрідною святочністю приготовляються до зустрічі концерту Хору „Думка", що відбудеться в суботу, о год. 8:30, в репрезентативній концертовій залі Тавн Гол. Цим концертом Хор „Думка" виносить знову, після довшої перерви, хорову українську пісню під осуд суворої метрополітальної американської критики, яку вважається за „зелене світло" для дальшої широкої діяльности кожного концертового артиста й концертової групи в Америці. Сам хор „Думка", його диригент п. Олександер Микитюк, як і дбайливо дібрана програма концерту та підготова до нього, дають багато ґарантій, що концерт виправдає сподівання українців і здобуде нову славу для української пісні в Америці. „Думка" зі свого боку сподівається, що український загал метрополії своєю масовою участю в концерті допоможе їй видержати цю пробу.

Родини вояків, які не хочуть вертатись з полону, сумніваються в щирості цього рішення

З різних місцевостей країни доходять вістки від родин тих вояків, які, опинившись в комуністичному полоні в Кореї, відмовились вернутися на батьківщину. Рідні цих неповоротців виявляють велике занепокоєння і не вірять в щирість такої постанови. Зокрема, мати капраля К. Нека з Ноксвіллю, Тен. твердить, на підставі численних листів свого сина, що це неправда: „Я не вірю нічому, окрім того, що мій син прагне вернутися додому", — запевняє вона. Сестра Морріса Віллса з Форт Анн, Н. Й. також запевняє: „Це неправда. Я знаю, що він бажає вернутися додому. Вони тримають його проти його волі". А мати К. Адамса з Мемфісу, Тенн. переконана, що це „якийсь комуністичний трюк."

Спір за Трієст ускладнює міжнародну ситуацію

Анкара, Туреччина. — Юґославія відмовилась дати Греції і Туреччині інформації про свій військовий стан, як це було передбачено в договорі між цими трьома державами. Це заалярмувало Грецію і Туреччину, які вбачають причину прохолодження відношення Юґославії до них — в спорі за Трієст. Греція і Туреччина мають союзницький пакт з Італією і разом з нею належать до Атлантійського Пакту. Юґославія не належить до Атлантійського Пакту, в спір за Трієст є головною перешкодою, щоб Греція і Туреччина залучили Юґославію до тіснішої військово-політичної співпраці з членами Атлантійського Пакту. З свого боку Юґославія покликається на факт, що вона запросила військових обсерваторів Греції і Туреччини на свої військові маневри і що покликаний до життя спільний постійний Секретаріят далі координуватиме спільні оборонні пляни. Проте Греція і Туреччина натискають на Італію у справі Трієсту, щоб приспішити розв'язку цієї проблеми в злагоді з Юґославією, бо здають собі справу, що без такої злагоди не буде можливий балканський пакт, спрямований своїм вістрям проти Совєтів.

Німецькі комуністи знову збільшують „норму"

Берлін. — Після того, як три місяці тому вибух в східній Німеччині спонтанний бунт, як безпосередній наслідок збільшення обов'язкових норм праці в усіх фабриках, комуністи знову заговорили про потребу збільшити продукцію. Тоді, при перших познаках бунту, комуністично-німецький уряд негайно відкликав був оті „стахановські" розпорядки, а тепер знову пробує їх завести. Як причини конечности зросту фабричної продукції, комуністи подають, що без цього не можна буде знизити цін. Водночас комуністи заповіли, що літом наступного року буде скасована система харчових карток у Східній Німеччині. Вони досі існують там на м'ясо, товщі, цукор і картоплі, а що карткові пайки є дуже малі, то люди мусять докуповувати харчі на чорному ринку.

В. Доленко вертається до Европи

Володимир Доленко, лідер Земель Соборної України — Селянської Партії, виїжджає в найближчий понеділок, 28. вересня, назад до Европи, після понад 9-місячного побуту в цій країні. П. Доленко виявив вдоволення із свого побуту в ЗДА, під час якого йому пощастило відбути з'їзд очолюваної ним партії та зорганізувати п'ять осередків тієї партії в поодиноких місцевостях. З окремим признанням висловився п. Доленко про працю УККомітуту, який, на його думку, веде тепер „широку політику". З Ню Йорку їде п. Доленко до Лондону й Парижу, а опісля вернеться на постійний побут до Мюнхену в Німеччині. В Европі він уживатиме дальших заходів для включення його групи в Національну Раду; якнайскорше переведення сесії та опрацювання відповідного пляну дальших дій й координації тих дій він вважає за найпекучіші завдання внутрішньої української політики.

Від 5-го жовтня почнуться в Ню Йорку щоденні українські радіопрограми

Ню Йорк. — Починаючи від 5-го жовтня, п. Петро Мельник матиме в Ню Йорку щоденні українські радіопрограми, які передаватимуться зі станції WHOM від год. 2,30 до год 3,00 пополудні. Недільні радіопрограми п. Мельника продовжуватимуться в дотеперішньому часі від год. 7-ої до год. 8-ої рано, як теж в четвер, крім півгодинної пополудневої програми, продовжуватиметься дотеперішня цілогодинна передача від год. 7-ої до год. 8-ої ввечорі на хвилях ФМ.

В АМЕРИЦІ

● Державний Департамент повідомив, що ще перед М. Коровічом втікли з різних польських місій деякі особи. У червні порвав з своїм урядом і виїхав до Латинської Аемрики генеральний польський консул Ян Ґалєвіч. Місяць перед ним втік Генрик Ґаль, співробітник польської пресової служби в Ню Йорку. Також втік колеґа Галя М. Вйовчек.

● Інформаційна Агенція ЗДА сповістила про відкриття нової могутньої радіовисильні, що пересилатиме вістки з вільного світу поза залізну завісу. Радіовисильня Голосу Америки розташована недалеко Мюнхену в Німеччині. Совєтському урядові буде тяжко заглушити її, поскільки вона дуже сильна і вживає тієї самої хвилі, що й радіо Москва.

● Брат бувшого президента Трумана Дж. В. Труман залишив пост директора Федеральної Мешканевої Адміністрації на західну частину стейту Міссурі.

● Армія повідомляє, що в перших трьох місяцях 1954 року відбуватиме маневри в стейті Колорадо, щоб призвичаїти вояків до боротьби в гірських обставинах під час зимової погоди.

● Адлей Стівенсон промовлятиме 1-го жовтня на обіді, який відбудеться в готелі Вальдорф Асторія в Ню Йорку в честь бувшого державного секретаря Діна Ачесона.

● Батьки 13-річної дівчини Карен Толбот обіцяють 5,000 долярів нагороди тому, хто допоможе її знайти. Дівчина зникла місяць тому і батьки вірять, що її хтось викрав.

● Відома кіноартистка Ріта Гейворт виходить заміж за Діка Геймеса. Вона має дві доньки з попередніх подруж, одну княжівну Ясмін від Алі-хана.

● Померлий недавно найвищий суддя Фред М. Винсон залишив два тестаменти, але обидва неважні, бо один не має підпису Винсона, а на другому немає підписів свідків.

В СВІТІ

● До найрізніших домислів про долю і місце перебування Берія долучилась ще одна вістка, що її подала мадярська газета „АВС", — а саме, що Берія недавно приземлився на летовищі в Еспанії. Приземлення ніби відбулося в области Ламанча. З цього приводу керівник поліції заявив, що про Берія тепер так говорять, як недавно говорили про літаючі тарелі. Представники розвідчої служби ЗДА в Еспанії не придають ніякого значення цій фантастичній чутці.

● Грецька королівська пара, Король Павло і королева Фрідеріка, прибули з Італії, де були з офіційними відвідинами, автом до Інсбруку в австрійському Тиролі. Вони зупиняться в Інсбруці на два дні, після чого поїдуть до Франції, а звідтіль до З'єдинених Держав.

● Три редактори американських університетських видань — університету в Мішіґені, каледжу в Оберлені й університету в Колорадо — прибули до Москви на відвідини тамошнього університету. Вони оглянуть також університети в Ленінґраді й Києві. Вони були дуже здивовані, коли в Москві не боронили їм на вулицях робити світлини.

● 4,000 осіб померло останньої зими впродовж тільки 4-ох днів у Лондоні від затруєння мрякою, насиченого отруйним чадом. Міська рада у Лондоні звернулась до парляменту, щоб законним шляхом унормувати влаштування хатніх печей з яких виходить газ.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday Issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРИЗНАННЯ РОБІТНИЦТВУ

Американське робітництво дістало нове велике признання з найбільш авторитетного боку: від президента Айзенгавера й його заступника Ричарда Ніксона. В своєму спеціяльному посланні до Американської Федерації Праці з нагоди її конвенції, яка відбувається в Ст. Луісі, президент Айзенгавер заявив: „ми, американці, горді з наших трейд-юніонів", бо „історія їхніх чесних досягнень, яка охоплює вже півстоліччя ,доказує мудрість і силу вільної праці". Президент стверджує, що власне американському робітництву, його свідомості й патріотизмові країна завдячує свій незрівняний рівень та свій розвиток не тільки в матеріяльній, але й в духовій ділянці. „Самовідречна відданість працюючих чоловіків і жінок та їх провідників справі загального добробуту, респектування прав і потреб інших, глибока любов до своєї країни, все це одушевляючий патріотизм, однаково багатомовний в шахтах і фабриках, як і на побоєвищах" — твердить президент Айзенгавер.

Не менші признання висловив робітництву й заступник президента Ніксон, який в своєму особистому виступі на згаданій конвенції Американської Федерації Праці, зокрема підкреслив, що власне американське робітництво було головним предметом наступу комунізму і не тільки йому не піддалося, але стало у першій лінії боротьби проти тієї злочинної системи та її світової змови.

Ці признання зійшлися з деяким непорозумінням між зорганізованим робітництвом та урядом президента Айзенгавера, що виникли у зв'язку з резиґнацією секретаря праці Диркіна. Цю резиґнацію супроводила виміна сердечних листів між президентом Айзенгавером і Диркіном, але вже тоді „говорилося", що Диркін резиґнує на знак протесту проти того, що уряд і президент не додержали своєї передвиборчої обіцянки і не поробили заповіджених заходів для відкликання, зглядно доповнення й поправлення робітничого закону Тефта-Гартлі в тих його точках, проти яких має найбільші застереження зорганізоване робітництво. Це до деякої міри потвердив опісля й сам Диркін.

Своє критичне ставлення до деяких точок закону Тефта-Гартлі потвердив президент Айзенгавер і в своєму останньому посланні, хоч не залишив жадного сумніву щодо доцільности самого закону. Президент вважає, що „хоч впродовж останніх шести років виявлено в Акті Тефта-Гартлі низку недомагань, які повинні бути поправлені", проте „введення того закону було основним вкладом у вимогу здоровіших взаємовідносин між робітництвом і працедавцями". В дальшому президент Айзенгавер з'ясував напрямні, по лінії яких відповідна комісія розглядає потреби й можливості зміни оспорюваного закону, і приріває, що ці поліпшення будуть переведені.

Зібрані на конвенції представники зорганізованого робітництва не прийняли ані виясень президента Айзенгавера, ані тверджень його заступника Ніксона з надто великим ентузіязмом. Навпаки, деякі твердження Ніксона, головно щодо резиґнації секретаря праці Диркіна, зустрінуто сміхом. З цього можна вносити, що провідники робітництва нетерпеливляться й вимагають цих змін негайно.

З цього ще далеко не виходить, що зорганізоване робітництво не заслуговує на ті признання, які йому висловив президент Айзенгавер та інші члени уряду, як і не можна вносити, що робітництво змінило своє становище в загальних справах, яким воно собі на це признання цілком певно заслужило. Теперішні бо непорозуміння аж ніяк не мають засадничого характеру і відносяться тільки до закону Тефта-Гартлі, як теж віддзеркалюють у відповідній мірі ті внутрішньополітичні другорядні суперечності, що виправдують існування двох партій — урядової тепер Республіканської й опозиційної Демократичної. Очевидно, що провідники обидвох партій, мобілізуючи собі підтримку, звертають в першу чергу увагу на зорганізоване робітництво, як на одну з найбільших сил в країні. В останньому наполегливість робітництва в доманні зміни закону Тефта-Гартлі поважно збільшилася теж і під впливом демократичних лідерів, включно з бувшим президентом Труманом, хоч власне за демократичної адміністрації й за президента Трумана цей закон був приготований і ухвалений, щоправда з деяким спротивом збоку президента Трумана та його уряду.

В теперішніх суперечностях між урядом і робітництвом немає нічого надзвичайного, ані того, що можна б назвати „кризою". В демократичній системі це цілком нормальне, що приходить до розбіжности думок і суперечностей, але практика виказує, що із звичайних в таких суперечностях компромісових полагоджень завжди виходить тільки користь для народу й країни.

Зникають білі плями

Білими плямами позначають на мапах незаселені простори вічної зими в північних і південних підбігунових околицях. Завоювання цих просторів вимагало величезних зусиль і людських жертв. В історії досягнень людського духа оповідання про пригоди відважних дослідників, що розкривали таємниці білих плям, займають почесне місце. Пізніше, з поступом техніки, зокрема транспортових можливостей, білі плями почали звужуватись, піддаючись невгамованій людській допитливості. Ще пізніше на непридатні для людського життя простори Кремль почав заганяти сотні тисяч своїх рабів, намагаючись використати ці райони для економічних та стратегічних потреб СССР.

Воєнно-стратегічні потреби зумовили теж зацікавлення цими білими плямами й інші країни вільного світу, що затривожились зростаючою воєнною потугою Москви. Найпридатнішими для проникання в підбігунові північні околиці виявились повітряні шляхи, і їх використовують ЗДА, що досі тримають першенство в повітроплавстві.

Повітряні шляхи через північні підбігунові околиці насамперед скорочують віддалеглість між ЗДА і його супротивником — Совєтським Союзом. Минулого тижня, на річних зборах Крайового Об'єднання Ливарень, виступив голова сенатської комісії закордонних справ, сен. Вайлі, звернувши увагу на особливе значення підбігунових шляхів, які скорочують віддалеглість до Росії й роблять її зовсім близькою, — якщо взяти під увагу надзвичайну швидкість новочасних турболітаків.

Це підкреслення набирає особливого значення у зв'язку з великими працями, що відбуваються на острові Ґренляндії, де будуються великі повітряні бази ЗДА. Туле в Ґренляндії вже відоме, як найбільше летовище на півночі, а розширення його вимагає все нових і нових тисяч робітників. Таким чином оживають мертві досі обшири півночі й їхні автохтони — ескімоси змушені чимраз далі відходити від пунктів, що їх вибрала для своїх потреб біла людина і де безперестанний гуркіт моторів перешкоджає нормально жити навіть витривалим на всякі невигоди мешканцям півночі.

Минулого тижня на летовищі в Туле приземлилися величезні гелікоптери ЗДА, що прилетіли сюди з Флориди, зробивши 4,000 миль. Ці транспортові „повітряні автобуси" можуть зовсім змінити умовини перебування в холодних смугах землі. Вони дуже місткі, звинні, можуть взяти з собою багато вантажу й осісти на найневигіднішому терені. З Ґренляндії вони прямують далі на північ і мета їхнього лету — приземлитися на самому північному бігуні.

Тож в найдальші пункти недоступних досі обширів може бути доставлена потрібна кількість їжі, пального і зброї. Здійснюється висловлене недавно бажання діячів оборони, щоб стратегічні границі ЗДА перенести в евразійські обшири, а не обмежуватися лише на природних границях країни.

До гудіння пропелерів гелікоптерів, до стогону моторів турболітаків, незадовго долучиться ще один незнаний досі в повітроплавстві звук. Властиво, цього звуку не буде, бо апарати, що зможуть промигнути над вічними снігами і льодом, залишатимуть далеко за собою звуки своїх моторів. Мова про новий тип повітряного апарата, що його модель недавно оглянула делеґація фахівців з ЗДА. Цей — здійснення найфантастичніших чуток про „літаючі тарелі" — новий тип літака має форму диска. Він матиме спроможність підійматися прямовісно з шаленою швидкістю, повертатися на всі боки, змінювати напрям і розвивати величезну швидкість у 1,500 миль на годину.

Літак сконструйовано в Канаді, себто в країні, що найближче висунена на північ і найбільше зацікавлена у можливостях оборони з півночі та в завоюванні білих плям північного бігуна. Оборона Канади тісно в'яжеться з обороною ЗДА, і останні візити фахівців оборони, як рівнож будовані спільними зусиллями великі споруди оборонного значення, говорять за те, що дві передові країни однаково з тривогою і надією споглядають на північ.

Наслідки цих спільних зусиль вже наявні. Вони стануть ще разючішими у майбутньому й матимуть не лише оборонне значення. Бо фактичне знищення білих плям — це одночасно великий крок вперед до створення нового світу.

Микола Барвінський

Приватна ініціятива в СССР

Маленков в своєму виступі 8-го серпня ц. р. на засіданні Верховного Совєту дав чимало обіцянок своїм підданцям. Тут було і забезпечення людности крамом так званого широкого вжитку, і поліпшення якости краму, і обниження податків на присадибну ділянку, і турботи про тваринництво, що з ним, як зазначив Маленков — „справа стоїть зле". Багато ще дечого наговорив Маленков, і все, сказане ним, здавалося б, мало напровадити на думку про початок еволюційного етапу в Совєтському Союзі. Мовляв, в Совєтах після смерти Сталіна зрозуміли його помилки і звертають на інші рейки.

На початку 1930-х рр. опинившись в надзвичайно тяжкому економічному положенні, совєтська влада дозволила відкрити колгоспні базари, на яких селяни-колгоспники, що виконали зобов'язання перед державою, могли продавати продукти, вирощувані на своїх присадибних господарствах. Отже була дозволена, до певної міри, приватна торгівля. Селяни могли виявити тут свою ініціятиву і виносити на базар до міста дещо з ярини, пляшку молока чи пів фунта масла або сиру. Совєтська влада оголосила, що ця торгівля може переводитися тільки самими продуцентами без участи перекупника. Але треба було побувати в Києві на Басарабці, в Житомирі на Володимирському базарі чи в Харкові на Благовіщенському базарі — і скрізь можна було помітити, що цю колгоспну торгівлю день-в-день провадили ті самі люди, переважно жінки.

Ці жінки і стали новим типом совєтського перекупника — посередника між голодним споживачем міста і не менш голодним продуцентом — колгоспником. Колгоспникові не оплачувалося нести до міста за 10-20 кілометрів пів десятка яєць чи пляшку молока, щоб за цей убогий товар купити трохи солі або сірників. З тої причини 10-15 господарств звичайно здавали свої продукти одній зі своїх односільчанок, яка і переводила операцію продажу на засадах доручення. Пізніше ця посередниця сама закуповувала у своїх сусідів продукти і сама переводила від себе торгівлю. Жінка-посередниця повинна була мати від управи колгоспу папірця, який свідчив, що продукти, які вона продає, є плодом її власних рук. Управа колгоспу таку посвідку давала, бо для неї вигідніше було звільнити від праці одну людину, як декілька.

Така „приватна ініціятива" дозволена була в минулому, і практикується вона й нині. Але для народного господарства користи з неї майже ніякої немає. Голодний мешканець міста дістане пляшку молока, або одне чи два яйця, а перекупка-селянка за гроші від проданих продуктів купить фунт соли, чи пару коробок сірників. Все це — справжня мізерія.

Отже про якусь нову еру, що нібито розпочинається в СССР після смерти Сталіна, про поступовий відхід від комунізму і перехід на шлях демократичної системи господарювання, де широко проявилася б приватна ініціятива, — не може бути й мови. В Совєтському Союзі все соціялізоване і приватної ініціятиви в повному значенні цього слова, не може бути. Зокрема, в сільському господарстві питання стоїть руба: або колгосп і повна відсутність будь-якої ініціятиви, або скасування колгоспу, а натомість індивідуальне чи кооперативне господарство і животворча приватна ініціятива. Іншого не може бути. Відновити приватну власність, індивідуальну чи кооперативну, в промисловості чи сільському господарстві большевики не можуть, бо, зламавши комуністичні засади, цим самим мусіли б визнати перед цілим світом свою злочинну дотеперішню політику.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Хрущов не буде новим Сталіним

Французька оцінка дальших змін в Кремлі

Париж. — Призначення Никити Хрущова першим секретарем партії коментовано спочатку у французьких політичних колах з питомою їм резервою. Треба ще зачекати — говорилося у цих колах, щоб побачити згодом, які наслідки матиме це призначення для дальшого розвитку подій в Совєтському Союзі. Годі теж — додавалося — твердити щонебудь з певністю про особисті відносини між Хрущовим і Маленковим, просто тому, що про них досі мало відомо. Одне не є таємницею — це те, що жінка Маленкова називалася раніше Хрущова, і що таким чином Хрущов може бути Маленкову шваґром або тестем.

Декілька днів пізніше, отже після одержання перших коментарів з Москви, переважала в цих колах думка, що Хрущов зайняв тепер місце Сталіна. Але — зазначувалося — не треба думати, що новий Сталін в СССР є можливий.

З цією думкою згідна більшість французьких коментаторів совєтських справ. Борис Суварін (псевдо першого секретаря французької компартії, який „розчарувався" ще перед війною) пише у „Ле Фіґаро": „Хрущов не буде новим Сталіним з тої простої причини, що його товариші з Політбюра не є ані троцькими ані бухарінами, але людьми тої самої породи і того самого складу, що й він. Інші часи, інші умовини, інші протаґоністи. Різниця між „генеральним секретарем" — титулом Сталіна, і „першим секретарем" — титулом Хрущова, не має значення. Секретаріят буде тим, чим зуміє зробити його теперішній його шеф, і тим, чим дозволить йому стати Політбюро... Голова президії Ради Міністрів при цьому режимі — додає він — підпорядковується Політбюрові, отже Секретаріятові, який служить йому виконним органом. Маленков виводить свою владу з того посту, що його він займає у Політбюрі, і того мандату, що його він одержав від Ради Десяти, а не з конституційно-державного права".

Інші французькі коментатори совєтських справ завважують, що від часу смерти Сталіна апарат партії перебуває в стані постійних змін. Вони напевно ще не закінчені, бо просто неможливо перебудувати його за кілька тижнів чи місяців. У висліді дотеперішніх змін видно, що Секретаріят втратив свій авторитет, а Політбюро набуло його після змін в центральних органах партії.

В тутешніх колах, які пильно слідкують за розвитком подій в Совєтському Союзі, переконані, що більшість дотеперішніх змін в СССР були зумовлені нагальними причинами внутрішньополітичного і головно економічного характеру. Просто, йде тепер про те, щоб розв'язати харчові проблеми.

На основі розмов з деякими французькими дипломатами і об'єктивними журналістами, які мали нагоду побувати у Москві вже після смерти Сталіна, можна ствердити, що життєвий рівень населення є все ще дуже низький. А як відомо, мешканці Москви належать до найбільш упривілейованих в цілому СССР.

На останній сесії Верховного Совєту СССР, Маленков ствердив дійсно незадовільний стан в економічній ділянці, а Хрущов у своїй промові говорив про сільське господарство.

Промова Маленкова і Хрущова, без сумніву, визначають напрямні нової совєтської політики піднесення життєвого рівня населення. Ця нова політика, як виходить з дотеперішніх інформацій з Москви, вимагає основної зміни орієнтації економіки, яка раніше спиралася на широкій продукції важкої промисловости.

Тут висловлюються дуже скептично відносно того, що Хрущов, який провалився зі своїм проєктом т. зв. агроміст, зможе дійсно піднести стан сільсько-господарської продукції. Його призначення має характер політичний. Чи Політбюро зможе розчислювати на покращання сільсько-господарської ситуації і здобуття в цій ділянці дійсних та тривалих успіхів? Навіть не треба бути знавцем тих справ, щоб сказати, що якщо й будуть якісь успіхи, то їх висліди будуть тільки тимчасові. Ця гіпотеза тут не знаходить тепер, покищо, ніяких опонентів і в скорому майбутньому можна буде перевірити її правдивість.

Володимир Гаврилюк

М. С.

Мусимо бути ліпші

Так кількакротно повторив Архиєпископ Мстислав у своїй промові на великій маніфестації у Ню Йорку, з приводу 20-ліття голоду в Україні.

„Мусимо працювати більше, мусимо допомагати краще!" — закликав у своїй змістовній і темпераментній промові головний речник на тій же маніфестації і заступник голови УККомітету п. Д. Галичин.

Так, справді, численна українська громада Ню Йорку та його околиць зібралася на цю величну маніфестацію протесту проти нечуваного злочину Москви. Ряди за рядами — організації, інституції, ближчі і дальші околиці Ню Йорку маршували цим світовим містом з прапорами, плякатами та транспарентами, щоб засвідчити й задокументувати відношення цілого українства до трагічної події в Україні.

А після походу уся ця громада, мов нестримана повінь, залляла величезну залю Мангеттен Сентру від низу до верхів.

Картина — справді імпозантна, картина могутньої, чисельної української сили, яка дає себе знати й тут, за океаном.

І ось до цієї маси були звернені слова: мусимо бути ліпші, мусимо допомагати більше...

Відчувалося, що на залі знаходиться сила, дійсно велика сила, — не лише числом, а й своїм духовим змістом. Прийшли бо на маніфестацію люди свідомі, політично зрілі, що здебільша мають за собою також кусень праці і заслуг.

І, здавалося, що коли б лише одна ця заля захотіла бути „ліпшою", захотіла „допомогти більше", то, безперечно, доказала б великого діла.

Це дуже почесно і дуже похвально, що тисячі громадян, занехаявши недільний відпочинок, пожертвували час, щоб особистою участю і особистим трудом віддати шану тіням мучеників і щоб показати світові, що український народ — це не етнографічна безборонна маса, але нація, свідома своїх прав і своїх кривд.

Але, — звучало в тих промовах, — цього мало. Мусимо показати ділом, чином, працею, жертвою, матеріяльною жертвою, що життя українського народу, його завдання та його потреби — нам не байдужі.

На маніфестації не випадало говорити про ті буденні справи і буденні потреби, що їх має український народ, що їх день-у-день висуває українська справа. А тих потреб незліченна кількість: боротьба за волю, себто боротьба за життя, за честь, за незалежність, за духовий зріст, за економічні досягнення — справа освіти, пропаґанди, виховання молодого покоління, допомоги потребуючим.

Це все ті справи, які ми зможемо виконати, коли захочемо бути ліпші, коли захочемо допомогти справді.

Не словами, лише ділом і реальною жертвою...

„Одностайна воля радянських людей"

На наказ згори в Україні тепер відбуваються збори робітників, на яких ухвалюють резолюції в обороні миру в зв'язку з рішенням Всесвітньої Ради Миру, що нараджувалася в Будапешті. В Києві промовляв на зборах фабрики „Укркабель" Мельніков, секретар партійного бюра фабрики.

„Всі люди доброї волі, — говорив т. Мельніков, — з радістю зустріли перемир'я в Кореї, яке є великою перемогою всього табору миру і демократії. Радянський народ, що безустанно і послідовно бореться за мир, бачить в цій перемозі можливість мирного розв'язання всіх інших міжнародних проблем".

В Житомирі промовляла швея М. Малиновська, яка повторила тими самими словами думки тов. Мельнікова. Те саме зробив і майстер фабрики ім. Петровського в Дніпропетровську, тов. Азаров. З цих промов видно, що всі промовці виголошують заяви, які їм прислали з центру.

„ОБІЦЯНКА ЗАЛИШАЄТЬСЯ НЕВИКОНАНОЮ"

Робітники радгоспу „Врубівка" на Ворошиловградщині нописали до „РУ" такого листа:

„В радгоспі „Врубівка", Попаснянського району радіовузол працює дуже погано, з перебоями.

Це питання вже обговорювалось на робітничих зборах. Директор радгоспу тов. Топчій і секретар парторганізації тов. Королько обіцяли налагодити роботу радіовузла, забезпечити реґулярні передачі. Але обіцянка лишається невиконаною".

Вол. Дорошенко

З МОЇХ МАНДРІВОК

(Зі спогадів)

(1)

I. До Галичини через зелену границю

В житті доводилося мені не раз зазнавати різних пригод під чав моїх вільних чи невільних мандрівок. Це було й в 1908 р., коли я тікав до Галичини від царського „правосуддя", в листопаді 1912 р., коли нелеґально, під чужим паспортом, їздив до Києва, в серпні 1914 р., коли втікав зі Львова до Відня перед москалями, в листопаді 1918 р., коли з покійним д-р М. Кордубою й д-р О. Безпалком їздив у делеґацію до Гетьмана й нарешті, в 1944 р. коли довелося покидати Львів і мандрувати у світ за очі.

На цьому місці хочу розповісти, як то я переходив границю пізньою весною 1908 року. Чому довелося мені це робити, не буду про це тут розводитися. Коротенько про це згадав я в своїх спогадах про Петлюру, коли оповідав, як він із товаришами допомагали мені перейти кордон.

Леґальним шляхом мені ніяк не можна було видістатися з Росії. Отже доводилося йти через зелену, як то кажуть, границю.

Але де? Наш вибір упав на Кременець з двох причин. Найважнішою була та, що в Кременці існувала діяльна бундівська організація, яка не раз допомагала нам, чи то при переведенні людей, чи перевоженні нелеґальної літератури.

Для тих, які не знають, що таке Бунд, скажу, що це була жидівська соціял-демократична організація розгалужена по всій Україні. Бунд, як національна організація жидівського пролетаріяту, симпатизував із РУП та її продовжницею УСДРП.

Отож київська організація УСДРП, заходом С. Петлюри, добула мені зв'язок до кременецької організації Бунду.

Крім того, Кременець був ще й тим мені догідний, що там жила родина Яроцьких, з сином і донькою з якими я приятелював. Це було для мене дуже зручно, бо в Кременці треба було пробути пару день, поки наладнається справа переходу границі.

Яроцькі щиро лене прийняли, коли я приїхав до них у супроводі їх доньки Віри, що була замужем за одним київським педагогом. Старий Яроцький — Яків Васильович був відомим волинським педагогом і заразом дослідником краю. Належав до основників „Т-ва дослідників Волині" в Житомирі, а тепер перебував у Кременці, як директор реальної гімназії.

Отже дім панства Яроцьких був зручною домівкою для кандидата на еміґранта, як би не одне „але". Річ у тому, що їх син Вася був одним із головних героїв тієї політичної справи, в яку і я був замішаний, як то кажуть „юре кадуко". Я мав бути в процесі головним свідком на користь обвинувачених і царська адміністрація, щоб до того не допустити, при помочі провокацій, пошила мене в головного організатора й провідника. Отже спинятися в домі батьків, син яких був моїм співтоваришем у процесі і ув'язненні, було не зовсім безпечно, але виходу не було, бо більш нікого в Кременці я не знав. Я рахував на поважне становище старого Яроцького й на те, що син його дістав порівнюючи легку кару — рік „арештантських рот" — і вийшов із київської Лукіянівки під застав. У батьків побув він не довго й чкурнув за кордон, через що, очевидно, пропав застав, яких 2 тисячі карбованців. Отже поліція не мала чого так дуже стежити за домівкою Яроцьких. Крім того, нова розправа офіційно ще не була визначена й нас, що вийшли на волю, ще не розшукували.

Але небезпека прийшла з зовсім несподіваного боку. У Кременці я мусів зголоситися до однієї бундівки-акушерки й перебути пару день у місті, поки вона влаштує справу моєї переправи на другий бік границі з контрабандистом.

Користаючи з дозвілля, я побував на славній горі Королеви Бони, відвідав школу в Білій Криниці, але по місті не швендяв, щоб не звернути на себе уваги. В разі чого, я не міг виказатися ніякими документами, бо мій пашпорт лишився при справі.

В хаті Яроцьких я тримався бічних кімнат, далі від кабінету, до якого могли прийти небажані відвідувачі. Але, не зважаючи на всю обережність, таки попався на очі одного з таких відвідувачів. Одного ранку, саме коли я збирався йти до бундівки, до кабінету Яроцького ввійшов жандармський офіцер. Двері сусідньої кімнати, де я вештався, були припадково відчинені й жандарм мене зауважив і, як мені видалося, міряв мене цікавим і підзорливим оком. Ця зустріч була мені, розуміється, зовсім не до вподоби. Та ще неприємнішою була для мене ціль жандармської візити. Як оповів мені пізніше Яків Васильович, жандарм приходив до нього, звернути його увагу, як директора, на таємничі й підозрілі зносини повірених його опіці учнів саме з тією акушеркою бундівкою, до якої я мав звернутися. За словами офіцера, ця особа політично „неблагонадьожна" (нельояльна) й знаходиться під секретним доглядом таємної поліції, тож директор повинен перестерегти своїх вихованків, щоб не водили з нею компанії.

Жандарм, розуміється, дуже добре знав, в яку справу був замішаний директорський син, і тому присутність у батьків революціонера якогось невідомого „молодого чоловіка" мусіла була видатися йому підозрілою.

Отже виходило, що йти мені до бундівки було майже рівнозначне з провалом. Але іншого виходу не було і я почимчикував до мешкання „підозрілої особи".

Приходжу, а її немає вдома, видко десь бабувала. Чекаю я — чекаю, нема моєї акушерки. З нетерплячки хвилини видавалися довженними годинами. Сиджу я, як на гарячому вугіллі, побоюючись, щоб часом не попасти в засідку. Коли ось двері рип і входить якийсь молоденький, прилично вбраний панок. Видно, що жид. Брюнет, непосидючий.

Якийсь час сидів він мовчки, бо й я не озивався. Та, очевидячки, жвавість натури перемогла й він засипав мене питаннями, чого я прийшов, чого мені треба й таке інше. Не знаю, що стрелило мені до голови озватися до нього — задля конспірації! — по польськи, що я прийшов по акушерку. Він зі сміхом каже до мене по-російськи:

— Якщо не хочете провалитись, ніколи не говоріть по-польському.

Тож я пережив дуже прикрі хвилі, поки не прийшла бундівка. Я вже підозрівав, чи не шпиг це підісланий жандармами.

Та виявилось, що був це її добрий знайомий. Посміялися вони тоді з моєї фатальної польщизни. Але ґрунт — справа моя стояла добре. Бундівка договорила контрабандиста, розуміється, жида й він мав перекинути мене за 20 карбованців на австрійський бік аж до самої залізничої станції в Бродах.

А що пачкар цей був знаною особою в Кременці, надто поліції, я не міг показуватися з ним у місті. Геть поза містом мав чекати на мене на битому шляху візок, яким я мусів податися в свою небезпечну подорож. До цього візка мав довести мене пачкар манівцями. Це завдання улегшувалося тим, що будинок, де жили Яроцькі, стояв край міста, оточений великим садом, а за ним починалися кручі та провалля.

ПРОПАЛИ БЕЗ СЛІДУ...

Сенсаційна вістка облетіла всю світову пресу: Мелінда Марлінґ МекЛін, американська уродженка, дружина англійського дипломата Доналда МекЛіна, зникла 7 вересня ц. р. разом із трьома дітьми. Перебуваючи у своєї матері в Швайцарії на феріях, вона виїхала з дітьми нібито на „вікенд" до своїх приятелів. Швайцарська поліція і два агенти тайної англійської розвідки прослідили, що вона поїхала з Женеви до Цюріху, там пересіла на „Орієнт-експрес", висіла в Бад Ґаштайні в американській зоні, а звідтіль, імовірно, переїхала до совєтської зони. Англійська поліція не залишає сумніву, що Мелінди МекЛін ніхто силою не поривав, а поїхала вона добровільно, за докладно заздалегідь приготованим пляном і точно визначеним шляхом: цей шлях визначили совєтські аґенти, які сказали їй, що на неї чекає її чоловік. Сама вона ніколи не була комуністка і не мала прокомуністичних симпатій, але глибоко любила свого чоловіка, як і він любив її та своїх дітей, з-поміж яких ніколи ще не бачив наймолодшої доньки, 27-місячної Мелінди, що прийшла на світ якраз тоді, коли і Доналд МекЛін зник у подібний спосіб.

Але з Доналдом МекЛіном було інакше. Він був першим секретарем англійської амбасади у ЗДА, потім головою американського відділу в британському міністерстві закордонних справ і секретарем Об'єднаного Політичного Комітету для Співпраці в атомових дослідах Англії, Америки й Канади. У тій ролі він мав в кожному часі доступ до всіх кімнат і на всі засідання Комісії Атомової Енерґії. Він приятелював з Ґай Бурґессом, колишнім другим секретарем англійської амбасади в Вашинґтоні. Обидва належали до англійської аристократії, мали сильний нахил до алькоголю, ненавиділи Америку й були змалку симпатиками комунізму. Бурґес признався якось приятелям, що в 30-х роках був комуністичним аґентом і старався підшукати для цієї служби ще одного англійця. Його вибір припав на МекЛіна. Цей останній, по-п'яному, також признався одному своєму знайомому перед переїздом до СССР, що був комуністичним аґентом, але той не взяв цього признання поважно.

25 травня 1951 року Бурґесс мав довгу таємничу розмову телефоном. Того самого дня він разом із МекЛіном виїхали до Савтгемптону, звідтіль до Франції, а далі окружними дорогами, користуючись автом, потягами і літаком, до Риму, і з Риму — до Праги. Лише згодом дружина МекЛіна дістала надану кимсь у Франції депешу, щоб вона не журилася, що її чоловік „несподівано забарився" і щоб вона не переставала любити його.

Всі ті подробиці стали відомі після гарячкового слідства, що його провели таємні поліції кількох західніх держав, заалярмовані зникненням англійських дипломатів. Служба їх має для Совєтів неоціненну вартість. Скільки шкоди вони заподіяли альянтам, найкраще характеризує оклик тодішнього американського державного секретаря, Ачесона, коли він дізнався про цю історію: „О Господи, вони ж усе знали!" Виявлення факту, що два високі англійські дипломати, і то якраз зв'язкові з американською політикою та воєнними збройннями, мали комуністичне минуле і були на службі Совєтів, та ще й поруч із історією з атомовими аґентами Фуксом і Понтекорво, була таким ударом для ЗДА, що в тому часі навіть сильно прохолоди взаємини між ЗДА і Англією. Пізніші поголоски, начебто англійські аґенти вбили МекЛіна й Бурґесса вже по совєтському боці, виявились — як показує історія з дружиною МекЛіна — невірними. Дуже можливо, що англійська розвідка знає більше подробиць про втечу і долю цих шпигунів та дружини одного з них, але мовчить. Невідомо теж широкій публіці, що вони з собою забрали і чому властиво втекли — чи задля якихсь обіцянок, чи наслідком погроз.

Це таємниче зникнення має паралелі і тому належить вже до системи, що нею користується широко розбудована сітка комуністичної аґентури в різних европейських країнах. У подібний спосіб зник англійський учений фізик, один із співпрацівників у виробі атомової бомби, а також аґент-шпигун — Бруно Понтекорво. Він і його родина виїхали з Риму. Звідтіль подались поїздами, літаком і кораблем до Стокгольму, далі до Гельсінок у Финляндію, а ще далі слід за ними пропав перед залізною завісою. Понтекорво працював у дослідній атомовій лябораторії в Гарвелі в Англії. В Італії він перебував на феріях, очевидно з пляном ніколи вже не вернутись до Англії.

Однак американці теж мали свого втікача, совєтського аґента. Ноел Філд зник у Празі. Він покінчив Гарвардський університет і десять років працював для державного секретаріяту. Під час другої світової війни співпрацював з американською контррозвідкою, що діяла з Цюріху, в Швайцарії. У травні 1949 року вийшов із готелю „Паляс" у Празі — і слід пропав за ним. Його кімната була в повному порядку, одяг висів у шафі. Під час судової розправи проти високого урядовця державного департаменту Алжера Гісса в ЗДА називано Філда комуністичним аґентом. Але на комуністичному процесі у Празі проти Рудольфа Сланського називали його американським аґентом. За три місяці після того, як він пропав, полетіли до Праги його дружина і брат, Герман, інженер із Клівленду. Герман Філд поїхав з Праги до Варшави, а коли вертався назад — пропав без сліду з варшавського летовища. На другий день пропала дружина Філда з готелю в Празі.

В усіх цих випадках спільна риска: зникали або комуністичні аґенти, які мали відомості величезної вартости для Совєтів, або найближчі члени їх родин. Виринає питання: чи вони ще живі і працюють для Совєтів, чи Кремль зліквідував їх, як уже непридатних, ліквідуючи „мимохідь" і їхні найближчі родини, щоб не було нікого, хто безпосередньо цікавився би їх справою? Які саме відомості кожний з них передав Совєтам? Хто організує та переводить ці таємничі втечі. І хто є на черзі, що так само зникне, виявившись совєтським аґентом і посідачем важливих інформацій?!

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ И ГАЗЕТИ. БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА!

I. Поритко

ДОПОМОГА УКРАЇНСЬКИМ ВОЄННИМ ІНВАЛІДАМ

У почутті національного обов'язку супроти наших воєнних інвалідів — Суспільна Служба українських комбатантів, зложена з представників ОбВУА, Братства б. Вояків І. Української Дивізії, Т-ва Запорожців і др., йдучи за встановленим ще по першій світовій війні традиційним звичаєм, що раз в рік українська суспільність обдаровувала українських інвалідів, проголосила збіркову кампанію на дар **Українському Воєнному Інвалідові**, що тепер переводиться по всіх осередках скупчення українців в ЗДА. Треба отверто сказати, що збірка проходить незадовільно, бо досі за один місяць зібрано всього $1,000, а треба зібрати найменше $12,000, щоби дати бодай мінімальну допомогу всім нашим інвалідам.

Проблему допомоги українським воєнним інвалідам та немічним кол. українським військовикам треба ставити зі всією повагою та відповідальністю. Патріотизм треба показувати ділами, а не тільки голосними словами, а найбільше галасуючих „патріотів" не стрічаємо між жертводавцями. Конечним є, щоби в акцію допомоги включилися всі наші інституції, організації, товариства, союзи, парохії, горожанські клюби, та взяли собі до серця заклик Суспільної Служби Комбатантів, щоби не треба соромитися, що терплять нужду наші колишні вояки. Рятувати наших воєнних інвалідів, та вдів і сиріт по поляглих українських вояках від злиднів та голодової загибелі — мусимо ми самі, бо за нас цього ніхто чужий не зробить.

З річного звідомлення СУВІ знаємо, що в Німеччині є 288 інвалідів, в тому числі неодружених — 182, одружених — 106, які мають на свому утриманні 184 членів родини, отже в Німеччині треба опікуватися 472 особами. Крім того в евіденції потребуючих є ще в Австрії 53 душ і в Швайцарії 1 інвалід. У Союзі Українських Воєнних Інвалідів зареєстровані кол. вояки всіх українських військових формацій, а зокрема: інваліди армії УНР-УГА — 46 осіб, інваліди УПА — 5 осіб, інваліди І. УД УНА — 64, кол. вояки різних формацій при німецькій армії 2 світової війни (УВВ, Вермахт) — 109 осіб, інваліди з польської армії — 9, з кол. російської армії — 14, з кол. австрійської армії — 4, з совєтської армії — 10; особи, що не служили в арміях, але виконували певні функції в паramілітарних організаціях — 27.

Деяка частина українських воєнних інвалідів одержує ренти від німецького уряду. Таких є рівно 100 осіб. Всі інші одержують звичайні допомоги від німецького соціяльного уряду (144 особи) або нормальні ставки для безробітних (64 особи). Тільки 18 інвалідів мають постійну або доривочну працю.

Для ширшої української громади буде цікаво дізнатись, що німецькі соціяльні уряди виплачують місячно для самітного тільки від 41 до 67 НМ. При 70% непрацездатности, інвалід одержує в Німеччині лише 95 НМ місячно. Аж 50 наших інвалідів, хворих на ТБЦ, перебуває у санаторіях.

З усіх вище поданих допомог неможна заспокоїти найконечніших життєвих потреб. Важку долю наших воєнних інвалідів поліпшити можемо тільки ми самі, все наше зорганізоване громадянство. Ця допомога оперта тільки на жертвенности і як ця добровільна жертвенність заведе, то не сповнимо нашої священної повинности супроти тих, що проливали свою кров та втратили своє здоров'я у боротьбі за волю Батьківщини.

Відкладати допомоги не вільно нам, бо йде про здоров'я, а навіть життя наших людей, кол. українських військовиків. Нашої допомоги і то постійної потребує пів тисячі інвалідів. Щоби тільки дати кожному бодай 10 НМ. місячно, треба кожного року зібрати на Дар українським воєнним інвалідам 12 тисяч долярів. І це наше громадянство обов'язане зробити.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В Арґентині

„ЛІСОВА ПІСНЯ" В БУЕНОС АЙРЕСІ

Вистава „Лісової Пісні" Лесі Українки, що її влаштувала Мистецька Секція Т-ва „Відродження" 15 серпня в Вірменському Сальоні, була гідним вшануванням 40-літньої річниці смерти нашої великої поетки. Невважаючи на різні несприятливі обставини, великий сальон був майже виповнений, і артисти, опанувавши цілковито свої ролі, грали з великим захопленням, намагаючись віддати якнайкраще свої персонажі. Той, хто бачив першу виставу „Лісової пісні", — здається, два роки тому, — мусів признати, що ця друга вистава її в багатьох відношеннях перевищила. Найбільші успіхи, на наш погляд, зробили пп. М. Голодик і М. Вертелецький, — перший в подвійній ролі „Того, що греблі рве" і Лукаша, а другий в ролі Перелесника. В обох цих артистах — великий, чисто балетний розмах рухів, яким сприяла досить велика сцена.

„ДЕНЬ ЖАЛОБИ" В БУЕНОС АЙРЕСІ

Заповіджений в дні 2 серпня „День жалоби" стягнув на церковну площу при вул. Курапаліґуе велику масу українських поселенців з Буенос Айресу й околиць. Це перша цього року маніфестація з приводу 20-ліття штучного голоду в Україні, зорганізована Централею Т-ва „Просвіта".

Був погідний, майже весінній день. О. Мельничин ЧСВВ через гучномовець заповів по скінченню співаної Служби Божої, що пополудні відправиться панахиду за сім мільйонів українців, які 1932-33 р. замучені Москвою померли з голоду. Вірні вийшли з процесією з церкви і зупинились біля символічної могили, встеленої зеленню і квітами, над якою виднів березовий хрест з тризубом і терновим вінком.

Отець Каменецький відправив Панахиду, а о. Марків, ЧСВВ, бувший вояк Української Армії, виголосив патріотичну проповідь. Від „Просвіти" промовляв мгр. Роман Голод. Ця маніфестація виявила однозгідну поставу всіх українців, і в ній взяли участь і православні українці.

В Англії

МАНІФЕСТАЦІЯ В КОВЕНТРІ

В суботу, 8 серпня ц. р., старанням комітету вірних душпастирської округи Ковентрі відбулася чергова велика релігійно-церковна маніфестація під гаслом: „Боже, здійми з нас кайдани!", а метою її було нашою поставою та криком розпуки розбудити приспаний Захід та змусити його шукати, відповідних ліків, щоб захоронити решту держав від червоної зарази, що поширюється зі Сходу.

Маніфестація складалась з Богослуження, зложення вінця перед пам'ятником Невідомого вояка та з свята, що відбулося в залі „Централ Гол". Там промовляли представники інших поневолених народів, як італієць о. Сореттї, що говорив по італійськи й англійськи. Вкінці прийнято відповідні резолюції.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Д-р Ростислав Сочинський

Новини з медицини

Слабосильні діти.

Причиною болів у крижах бувають нераз слабі, чи мало вживані спинні м'язи, перевтомлені незвичним напруженням. Такі болі мають часто дорослі особи і від них можна звільнитись певними фізичними вправами, які скріпляють ці м'язи.

Новіші досліди, переведені в Медичному Осередку Белв'ю в Ню Йорку, показали, що багато американських дітей мають подібні терпіння, викликані слабосильністю м'язів. Перевірено 4,500 дітей з заможньої і середньої кляси населення ЗДА, піддаючи їх п'ятьом різним фізичним пробам. Більше як половина не витримала ані одного тесту, хоч вони були відносно легкі. У одному з них, наприклад, треба було пальцями доторкнутись долівки, не згинаючи колін. 8% з 2,000 італійських й австрійських дітей перепало у всіх п'ятьох тестах і лише 0,3% не витримало двох, чи більше тестів. Пояснюється це тим, що американські діти здебільша їздять до школи автами, вживають замість сходів елеваторів, а на спортових площах перебувають радше як глядачі, чим активні учасники. Вони також менше фізично працюють.

Шпигуни пістряка.

Довідавшись, на що ворожа держава вживає вугілля, сталь, поживу та інші сирівці, можна зробити певні висновки, чи ця держава плянує війну. Будуються зо сталі авта, чи кораблі та гармати? Вживається каміне вугілля для огрівання помешкань, чи ж перетворюється його на енергію у воєнних фабриках?

Подібні „шпигунські" інформації збирає Тексаський Університет у Гавстоні, щоб довідатись, як „воєнно наставлені" ворожі комірки пістряка зуживають сирівці людського організму, в протилежності до „мирних", нормальних клітин. Сирівці живого організму — це амінові кислоти — підставові складники білків, вуглеводнів, вітамінів, тощо. Нормальні клітини зуживають їх конструктивно, щоб здобути енергію, потрібну для життя, зросту й розбудови. Комірки ж пістряка використовують їх для свого дикого, непогамованого росту, брутальної експансії насильної колонізації і знищення.

Дотеперішні висліди вже дали можливість нового підходу в шуканні метод стримання росту пістряка.

Фатальна проволока.

Сотні тисяч осіб різного віку вмирають річно від пістряка здебільша тому, що вони запізно звертаються за поміччю до лікарів, або ж ідуть до знахорів, чи інших шарлатанів. Психологи Мінесотського Університету почали вивчати причини цієї проволоки і вже їм вдалось зібрати деякий матеріял.

Ці, які зволікають лікарську поміч, — це переважно представники найнижчого освітнього й економічного суспільного щабля. Багато з них взагалі не чули про перші, небезпечні ознаки пістряка. Можливо тому, що мова відповідних медично-освітніх публікацій була замало популярна, не зрозуміла для них. Деякі думали, що взагалі нема рятунку від пістряка. Вони не знали, що половину хворих на рака можна врятувати, коли почати лікування своєчасно. До знахорів зверталися мало освічені люди, як до останньої дошки рятунку, або ж ті, що вірять в чуда й силу чорної магії.

Крикливі немовлята.

Психіятричні спостереження виявили, що коли кількатижнева, чи — місячна дитина кричить, то цьому дуже часто винна сама мати. Немовля висловлює криком своє невдоволення з непослідовности і браку самовпевнености матері в поведінці з ним.

Група лікарів Медичного Факультету Вашинґтонського Університету прослідила в цьому напрямку біля пів сотні немовлят і їх матерей. Вісім матерів поводились з їх дітьми самовпевнено й консеквентно. Ці немовлята кричали тільки тоді, коли відчували голод, холод або ж вогкість мокрих пеленок. Решта немовлят кричали дуже часто, часом по 7 годин на добу. Виявилось, що в усіх цих випадках материнська опіка була непослідовна, недбала й недостатня. Деякі матері годували дітей іноді за часто, іншим же разом взагалі іґнорували чи забували про їх голод і другі потреби.

Блідість й анемія.

Блідолицисть — це ще не ознака недокровности. Недавні обслідування 1,200 шкільних дітей в Англії виявили, що в більшості цих дітей колір обличчя не залежав від скількости гемоґльобіни в крові. Щоправда, бліді діти були гірше відживлені, важили у середньому 5 фунтів менше й були на зріст трохи нижчі, одначе нічим не уступали здоровішим дітям в інтеліґенції, відпорності до недуг, витревалості, розвитку костей тощо.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Злучені Українські Жіночі організації Дітройту і околиці влаштовують 13 грудня ц. р. в Українськім Народнім Домі „Велике Жіноче Віче". Доповідь „Участь української делеґації в Міжнародному Русі Матерів" і другу доповідь про відвідини Українських Організацій у Франції, Бельгії та про відвідини таборів залишенців в Німеччині, виголосить п. Ірена Павликовська, знана довголітна діячка. Літній побут п. І. Павликовсько серед залишенців в Німеччині оставив у неї гнітучий спомин. В своїй доповіді вона дасть ясний образ, як живуть наші найближчі в Німеччині. Тому просимо громадянство Дітройту і околиці не забути про дату віча і численно прибути на нього.

Весь дохід з того віча призначений на допомогу залишенцям в Німеччині.

Ст. З.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

З наших буднів

ПІСЛЯ МАНІФЕСТАЦІЇ

Ходжу по Ню Йорку і збираю поманіфестаційні враження. Слухаю різних людей, поглядів, опіній. І, як звичайно в нас буває, при кожній такій нагоді, зустрічаю „прибільшувачів" та „применшувачів" значення, вартости, порядку, чи імпозантности маніфестації. Перші — підносять її під небеса, „ликують і торжествують", дістають „запаморочення від успіхів". Другі — з завзяттям, гідним кращої справи, переконують вас, що маніфестація „могла бути ліпшою" і т. д.

Та найпалкіші дискусії йдуть на тему: скільки людей марширувало в поході. Идете по 7-ій вулиці й чуєте одно й те саме:

— А я вам кажу, що було всіх до 25 тисяч!

— Ха, ха! Сміх на залі!.. Я нарахував 4,700, не беручи до уваги тих чорних українців, що били в бубни. (Натяк на винайнялену оркестру, бо нашої не маємо).

Мимоволі пригадується сварка Кукси і Дранки з п'єси „Пошились в дурні":

— Але ж не сім! Але ж не п'ять!

До яких курйозів доводить не раз наша закукурігеність — хай послужить вам ілюстрацією такий, кажуть, факт:

В одній „шапі", в якій працює кілька українців-інтеліґентів, керівник цехуірляндець, прочитавши в „Н. Й. Таймсі" прихильну оцінку маніфестації, підійшов до одного з наших інтеліґентів і зложив йому ґратуляції з цього приводу.

— Я й не думав, — сказав він, — що українці в Ню Йорку представляють таку зорганізовану силу. Десять тисяч людей в поході — це не жарти!

А наш інтеліґент (що належав якраз до категорії „применшувачів") скривився, якби розкусив перець, і бовкнув:

— Умм, не думаю, що там було десять тисяч... Це вже так говориться, для пропаганди. За моїм підрахунком у поході йшло найбільше три тисячі — начитуючи за комуністичними „Щоденними".

Особа, яка стояла збоку, розповідала потім, що ірляндець подивився на нашого головіка, „як на вар'ята", знизав плечима і пішов.

Ведуться теж хвилюючі розмови на тему відсутности однієї частини нашого духовенства на маніфестації. Не буду переповідати цих розмов, бо „Свобода" все одно не може їх надрукувати. Але пригадуються мені, у зв'язку з тим, такі дві незабутні сценки:

1. Парада Льояльности на 5-ій Евню (в 50-му, або в 51-му році). Традиційне, американсько - патріотичне свято. Правда, що традиційне, то традиційне. Що патріотичне, то патріотичне. Та кожний, хто приймав у ньому участь, на власні вуха чув і на власні очі бачив, що Похід Льояльности мав яскраво протибольшевицький характер, отже був, по своїй суті, політичною маніфестацією.

А тепер саме сценка: на чолі майже мільйонової маси учасників походу крокує ніхто інший, тільки найвищий саном католицький достойник нюйоркської архидієцезії, кардинал Френсіс Спеллман!.. Отут ми, новоприбулі еміґранти, вперше пізнали, що Америка є направду країна великої релігійної толеранції! В тій мільйоновій масі на 5-ій евеню були зовсім певно сотні тисяч протестантів, жидів та визнавців інших релігій (чи безвірників), а проте, на чолі цього походу різних рас, націй та віровизнань ішов — католицький кардинал!

2. „Парада Пулаского", теж на 5-ій евеню, але вже подальше, на долині міста. Таке собі традиційне польське „сьвенто". Та коли в поході несуть куклу повішеного Сталіна та інших членів Політбюра, то я питаю вас: „Є це політична маніфестація чи ні?.." А на чолі однієї з груп марширує ніхто інший, тільки пастор св. Станіслава на 7-ій вулиці, нс. прелат Фелікс Бурох католицького костела рант, в однострою полковника Американської Армії...

І мимоволі тиснеться на уста болюче питання:

— Чому в нас не так, як у людей?

Ікер.

И кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода"!

КОМУНІКАТ

Шкільна Рада УККА має з початком нового навчального року зв'язки з українознавчими курсами в таких місцевостях: Балтимор, Боффало, Клівленд, Денвер, Дітройт І., ІІ., Глєсточбери, Гартфорд, Гемпстед, Джемейка Плейн, Джерзі Сіті І., ІІ., ІІІ., Йонкерс, Лорейн, Ню Гейвен, Ню Йорк-зона 10. І., ІІ., Пассайк, Патерсон, Піттсбург, Филаделфія, Трентон, Трой, Варрен, Вилмінгтон, Вунсакет, Бредфорд.

З місцевостей з-поза Ню Йорку звертаються до Шкільної Ради з просьбою поручити їм учителів до української мови, історії та географії України в нижчих та середніх групах. Просимо всіх учителів, що бажають виїхати на працю поза Ню Йорк, зголоситися, подаючи одночасно дані про себе.

Пригадуємо всім, що вийшла з друку М. Дольницького „Географія України", яку поручаємо до шкільного вжитку.

Дирекції курсів, що не замовили ще Дневників та Каталогів на цей рік, просимо поспішитися. Одночасно просимо подати скільки потрібно їм ІІ. частини Б. Романенчука „Граматичні вправи."

ШКІЛЬНА РАДА УККА
c/o Ukrainian Congress Committee
50 Church St., — New York 7, N. Y.

Спорт

УКРАЇНСЬКИЙ СПОРТОВИЙ КЛЮБ НЮ ЙОРК ПОЧИНАЄ НОВИЙ СЕЗОН

В наступну неділю, дня 27-го вересня 1953 р., на площі Стайнвей Овал в Асторії о год. 3.00 пополудні УСК Ню Йорк — мистець сезону 1952-53 Національної Ліги копаного м'яча — розпочинає змаганнями проти новоприйнятого клюбу „Бронкс Скатс" футбольний сезон 1953-54 року. Не змігши перейти до Американської Професійної Ліги копаного м'яча, що з чисто футбольної точки зору являє собою найсильнішу репрезентацію американського футболу, УСК залишається в нюйоркській Національній Лізі. Це буде четвертий рік УСК в цій футбольній організації. В попередніх трьох роках перша дружина копаного м'яча УСК здобула друге, третє і перше місця.

Після шумних і численних спроб відійти з Національної Ліги, майже всі „кандидати" навіть не висунули носа з леговища цієї ж ліги. І так, крім УСК в Національній Лізі залишаються: кількакротний її мистець Патерсон Доверс і АФК Прага. Тільки ПААК Польонія перейшла грати до „Ню Джерзі Стейт Саккер Ліг", де змагається УСК „Січ" Елизабет. На сезон 1953-54 р. Національна Ліга буде складатися з клюбів: УСК Ню Йорк, АФК Прага, СК Варшава, Патерсон Доверс, Гйоа СК, Йонкерс Амерікенс, АК Деніш, СК Свідіш та чотири новоприйняті дружини з „Метрополітен Ліг": Везувіяна, Палермо, Мальта Юнайтед і Бронкс Скатс.

Без ризика не поцілити у вухо голки, я не бачу причин, чому УСК не мав би „загорнути" мистецтва Національної Ліги і в цьому сезоні?! Сейсмографи не заповідають жадних „стрясень" і дружина в складі: Юрій Цьолко — Мирослав Шмігель, Роман Підгорецький — Юрій Колодій, Василь Сєрант, Адріян Лапичак — Александер Голюка, Богдан Завадівський, Євген Арндт, Євген Голюка, Омелян Банах, Роман Павлюк, Юрій Голюка і Юрій Лектей має всі шанси вже спочатку зайняти перше місце і опустити його щойно... мистцем!

Скромність і забезпечення себе від неприємних розчарувань вимагає пригадки, що м'яч круглий.

Роман Лисняк

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Ділимося сумною вісткою з Рідними та Приятелями, що дня 22-го вересня 1953 р. упокоїлася в Бозі наша Найдорожча Мама, Дружина і Бабуня

бл. п. РОЗА САЙКЕВИЧ

Похорон відбудеться в суботу, 26-го вересня, о год. 9-ій з дому 26-49 83 St., Jackson Heights, Queens, звідки до церкви св. Юрія при 7-ій вул. в Ню Йорку. О год. 10-ій відбудеться Заупокійна Служба Божа, тіло Покійної буде поховане на Calvary Cemetery.

Полишила в смутку мужа Івана, дочку Ольгу, сина Осипа і 3-ох внуків.

Горем прибиті
МУЖ, ДІТИ і РІДНЯ

В 10. річницю трагічної смерти
Проф. Д-ра АНДРІЯ ЛАСТОВЕЦЬКОГО
професора фізики, декана Львівського Медичного Інституту, дійсного члена Наукового Т-ва ім. Шевченка, опікуна студентської молоді
відбудеться
В НЕДІЛЮ, 27. ВЕРЕСНЯ ц.р.
в год. 11-ій перед пол. після Служби Божої в каплиці гр.-кат. церкви св. Юра в Ню Йорку,
ПАНАХИДА.
До участи запрошують все Громадянство
Колишні Викладачі й Студенти Львівського Медичного Інституту

ТАРЗАН, ч. 3155. Звіт про розвідку

Розуміючи, що білі в'язні будучи безпечні впродовж двох найближчих днів, Тарзан піднісся до дерев, що звисали над святинею.

Його певні стопи, пробиралися через лябіринт тісно-сплетених лімбів, він спішив цілу ніч до Оранда і табору ютенґів.

— Леопардолюди святкують у своїй святині — сказав Тарзан. — Тепер ще час зробити засідку близько їхнього селища. Вони будуть ослаблені, бо забагато випили, і коли будуть вертатися, не будуть добре битися.